Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

БЕЛАРУСКІ ЗВОН

Радыкальная часапісь, выходзіць 4 разы ў месяц

Цана асобнага нумару 15 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі Вільня, Вострабрамская 9.

Прыймо інтэрэсантаў ад 10 да 2 г. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

ПАДПІСКА з дастаўкай да хаты: на 1 год 4 зл. 50, за паўгоду 2 зл. 40, за 3 месяцы 1 зл. 30, за 1 месяц — 50 гр.

Год II. Вільня, 25 сакавіка 1932 г. № 11 (36)

Запраўды, ускрэсла!

(У 14-тыя ўгодкі абвяшчэньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі).

Чатырнаццаць гадоў мінае сягоньня ад таго мамэнту, калі Рада Рэспублікі ў дзяржаўным Менску дала самае яркае, самае поўнае выяўленьне волі Беларускага Народу *быць гаспадаром на сваей зямлі.*

У слове *Незалежнасьць*, якое прагучэла тады з Менску на ўвесь сьвет, сформулаваліся ўсе нашыя палітычныя імкненьні, знайшлі конкрэтнае выражэньне і завяршэньне ўсе нашыя шуканьні шляху да яснае будучыны.

У шэрыя будні беларускага жыцьця пранік раптам яркі сноп сьвятла. Сьвятло гэтае сьпярша асьляпіла вочы тых, хто так доўга жыў у цемры няволі. Шмат хто жмурыўся, закрываўся ад яркасьці *новага Слова.* Шмат хто ня верыў, што гэтае Слова мусіць *дзелам* стацца.

І выйшла так, што як-быццам мелі рацыю гэтыя пэсымісты. З двайга падставовых пунктаў Устаўнае Граматы, абвясьціўшае 25 сакавіка 1918 году волю Беларускага Народу, мы ня бачым дагэтуль зьдзейсьненьня ані поўнае Незалежнасьці Беларусі, ані — аб'яднаньня ў адно цэлае ўсіх тых часьцін, на якія парэзана наша многапакутная Бацькаўшчына...

І ўсё-ж—вось ужо чатырнаццаты раз сьвяткуем мы дзень 25 сакавіка. І ўсё-ж — сьвяткуюць яго навет тыя пэсымісты, каторыя, здавалася-бы, павінны трымфаваць, што сталася, як яны прадбачылі.

Чаму-ж гэта так?

Бо актам 25-га сакавіка 1918 году Народ Беларускі стварыў свой *нацыянальны Ідэал*, якога раней яму не хапала. Бо-ж гэты ідэал сьвятлом сваім паказуе нам дарогу да будучыны. Бо незалежнасьць Беларусі — гэта ёсьць і лёгічная, і гістарычная *неабходнасьць*, якая раней ці пазьней, такім ці сякім шляхам *будзе зрэалізована.*

Беларусь сталася незалежнай у сьвядомасьці беларускіх народных масаў. І ў гэтым — залог рэалізацыі нашага нацыянальнага Ідэалу. Бо-ж кожная вялікая ідэя на працягу ўсяго гістарычнага існаваньня Чалавецтва мусіла перш дасьпець і сформулавацца ў сьвядомасьці людзей і толькі пасьля — часта цаной цяжкіх мукаў і ахвяр — ператваралася ў дзела.

Так *будзе* і ў нас. Так *мусіць* быць. Мы маем *нязломную веру* ў гэта.

Гэтая вера, якую мелі чатырнаццаць гадоў назад тварцы акту 25 сакавіка, ужо перайшла ў *наступныя пакаленьні*, што за гэты час вырасьлі. Яна — наш найдаражэйшы нацыянальны скарб, які і далей кожнае новае пакаленьне мусіць пераказваць сваім наступнікам. І ў сяньняшнюю вялікую гадавіну мы клічам да ўсіх беларусаў — на ўсіх частках нашае парэзанае Бацькаўшчыны: *пільнуйце гэтага скарбу — гэтае веры нашае*, і прыдзе вялікі, сьветлы дзень, калі, як на Вялікдзень, беларусы будуць вітаць адны адных слявамі:

— *Ускрэсла Беларусь!*

— *Запраўды, ускрэсла!*

Спробы ліквідацыі вайны.

Японска-кітайскія перагаворы ў Шанхаі.

У Шанхаі ідуць перагаворы паміж дэлегатамі Японіі і Кітаю—бяз учасьця камісіі Лігі Нацыяў, якая толькі здалёк „пруглядаецца“ да гэтых перагавораў. Японскія крыніцы пішуць, быццам перагаворы ідуць гладка дый скончацца поўным паразуменьнем; кітайскія весткі—наадварот — кажуць, што японскія дамаганьні ня могуць быць прынятымі Кітаем. Характэрна, што, як Японія, так сама й Кітай, усьцяж падвозяць пад Шанхай новыя войскі...

Адносіны Японіі да новай Манчжурскай дзяржавы.

На ноту Кітайскага ўраду з 1 сакавіка Японскі ўрад адказаў афіцыяльна, што „Японія ня мае ніякіх зносінаў з новым манчжурскім урадам дый не нясе адказнасьці за паўстаньне гэтай новай дзяржавы“... Японскі адказ далей высьвятляе тыя прычыны, якія „зусім натуральна“ выклікалі „вольнае паўстаньне незалежнай Манчжурыі“. Японскі ўрад толькі „з поўнай зычлівасьцяй“ адносіцца да ўраду новай дзяржавы, спадзяючыся, што той „патрапіць цалком ушанаваць інтарэсы Японіі і ўтрымаць парадак у краі“... „Зычлівасьць гэтая аднак-жа,—гаворыцца ў адказе,—ня йдзе да чыннага падтрыманьня гэтага ўраду“.

Запраўды-ж—ніякай „чыннасьці“ на карысьць новага ўраду Японія не выяўляе, апроч хіба-ж толькі — фізычнага зьніштажэньня—сіламі 60-тысячнай арміі яе ў Манчжурыі ўсіх кітайскіх патрыётаў — праціўнікаў гэтага ўраду, як „звычайных бандытаў“...

Заява дэлегата Японіі ў Лізе Нацыяў.

Японскі дэлегат у Лізе Нацыяў Сато заявіў англійскаму журналісту, што Японія „выяўляе вялікую ўступліваць у справе Шанхаю“, бо годзіцца на аддачу ўсяго нэйтральнага пасу пад загад кітайскай паліцыі, абяцуе вывесьці—на ведамых варунках — свае войскі з усяго шанхайскага абшару, апроч міжнароднай канцэсіі, і т. д. У Шанхайскай справе Японія гатова лёяльна супрацоўнічаць з дзяржавамі дый з Лігай Нацыяў; зусім іншая рэч—справа Манчжурыі. Трэба сказаць зусім выразна, — з націскам заявіў Сато,—што Японія ніколі не дапусьціць ніякага мяшаньня Лігі Нацыяў у справу Манчжурыі. Японія будзе прадаўжаць сваю палітыку ў Манчжурыі, не аглядаючыся на нікога, апроч гэтага незалежнага (?) ўжо гаспадарства. Але Японія ня толькі ня думае наваднянць Манчжурыю сваімі асаднікамі — апроч тых 200 000 японцаў, якія ўжо пасяліліся ў гэтым краі, але — наадварот — будзе ўсялякімі спосабамі заахвочываць кітайскіх асаднікаў, каб сяліліся ў Манчжурыі, каб чым хутчэй падняць гаспадарча гэты малалюдны край. Японія цікавіцца толькі гаспадарчымі карысьцямі, якія дасьць гэты край яе прамысловасьці і гандлю. Што да яго палітычнага ладу, дык ён для Японіі—зусім няцікаўны, абы толькі былі.. забясьпечаны канцэсіі (чытай: захваты й здабычы, якія атрымала Японія), жыцьцё ды маемасьць яе грамадзян.

Сато дадаў, што справа шанхайская можа лічыцца таму ўжо блізу зьліквідаванай, але — „ён баіцца, што з справай манчжурскай будзе яшчэ шмат клопатаў“... Хіба-ж гэта—выразны намёк на далейшую барацьбу за Манчжурыю — з дзяржавамі наагул, у тым ліку—з СССР дый з Амэрыкай у першую чаргу. Недарма-ж амэрыканская прэса абураецца на Францыю, якая быццам „цішком пад'юджывае Японію да вайны з СССР“ дый да поўнага захвату Манчжурыі.

Што робіцца ў Індыі?

Японскі прыклад дзеець...

Англійскі ўрад, як ведама, ніяк ня можа здабыцца на тое, каб — разам з Амэрыкай—рашуча запратэставаць проці японскіх гвалтаў у Кітаі—пад Шанхаем, ня гледзячы на тое, што японская акцыя дарэшты падрывае апошнюю павагу Англіі ў Кітаі. Але тое, што робяць самі англійцы ў Індыі, добра тлумачыць гэтую тактыку іх у Кітаі.

Як ведама, японская „карацельная выправа“ на Шанхай выклікана была, як адкрыта заявіў японскі ўрад, толькі байкотам кітайцамі японскіх тавараў.

Кітайцы ня куплялі японскіх тавараў, за гэта — вайна! Але-ж у Індыі блізу ўся барацьба індускіх незалежнікаў з англійцамі ідзе якраз шляхам арганізованага някупляньня насяленьнем краю англійскіх тавараў. Дагэтуль англійцы бароліся проці гэтага пляновага байкоту даволі „далікатна“... Але — цяпер, наглядзеўшыся на японцаў у Кітаі, пастанавілі тасаваць проці гандлёвага байкоту ў Індыі англійскіх фірмаў найбольш жорсткія меры. Як першы крок, пастаноўлена аддаць пад „ваенны нагляд“ (як было ў часе вайны) найвялікшыя краёвыя (індускія) фабрыкі тканінных вырабаў, якія забойча канкуруюць з англійскімі прывознымі тканінамі у Індыю.

Канстытуцыя для Індыі.

Англійскі ўрад апрацоўвае новы выбарны закон для Індыі, абаперты на падзеле ўсіх выбаршчыкаў на асобныя курыі. Гэта значыць, што згары будзе ў законе прадбачана, колькі мандатаў у парляманьце будуць мець індусы, а колькі мусульмане, хрысьціяне, пары. Усе гэтыя галоўныя групы вялізарнага насяленьня Індыі маюць галасаваць асобна — „у сваіх курыях“. дзелячы паміж сваімі выбранцамі прызначаныя ім мандаты.

Мэта такога закону — ня даць магчымасьці пераважаючай групе Індусаў, а сярод іх блізу адзінай партыі гандыстаў-неза

лежнікаў, захапіць цалком усе мандаты на выбарах. Тую-ж мэту, толькі больш дэмакратычна, свабодна й справядліва,—дасягае, як ведама, прапорцыянальная сыстэма выбараў (існуючая і ў выбарным законе Польшчы). Ад „курыяльнай сыстэмы" яна адрожніваецца тым, што не прызначае згары колькасьці мандатаў для кожнай азначанай у законе групы насяленьня, якое можа гуртавацца свабодна ў розныя групы—партыі—паводле палітычных, соцыяльных ці нацыянальных адзнакаў.

Індусы-гандысты, як ведама, стаяць за тое, што вольны Устаноўчы Сойм Індыі павінен сам для яе апрацаваць выбарны закон. Таму пачын, захоплены ў гэтай справе ангійскім урадам, азначае сарваньне ўсей тэй працы, якая рабілася ў Лёндане на так зван. „конфэрэнцыі круглага стала" дзеля паразуменьня англійска-індускага. Наадварот—усе слабейшыя лічбова групы насяленьня Індыі, як мусульмане, хрысьціяне, а асабліва-ж блізу цалкам бясправўныя—паводле абычнага права Індыі—„пары",—вельмі задаволены гэтым праектам англ. ураду. Зразумела-ж і тое, што галоўнай мэтай гэтага праекту ёсьць падзел ды завастрэньне барацьбы й ненавісьці паміж паасобнымі групамі насяленьня апанаванага Англіяй краю, вельмі выгадны для яго захватчыкаў і валадароў.

Канец бюджэтнай сэсіі парляманту.

18 сакавіка зачынілася бюджэтная сэсія абедзьвюх палатаў парляманту: Сойму і Сэнату, хаця ў Сойм быў унесены ўрадам цэлы рад вельмі важных законапраектаў, над якімі пачалася ўжо праца ў камісіях.

З гэтых законапраектаў найважнейшыя: самаўрадавы і цэлы рад законапраектаў аб сацыяльным забясьпечаньні. Дыскусія над імі пачнецца хіба-ж толькі на наступнай звычайнай сэсіі—у канцы году. Бо ж спадзявацца склікання надзвычайнай сэсіі парляманту няма падставы: прыняты Соймам закон аб шырокіх законадаўчых паўнамоцтвах для выканаўчае ўлады выразна кажа проці гэтага.

———

На апошнім паседжаньні Сойму канчальна прыняты—з папраўкамі Сэнату—рад законапраектаў, паміж іншым — бюджэтны закон на 1932-3 г.

Трэба адзначыць яшчэ, што старшыня Сойму заявіў аб страце паўнамоцтваў пасламі-камуністамі: Бужынскім і Данецкім — з прычыны незьяўленьня іх на 15 паседжаньняў Сойму...

Пасьля гэтага старшыня Сойму заявіў, што прэм'ер міністар запісаўся ўжо да голасу, каб прачытаць дэкрэт п. Прэзыдэнта аб роспуску сэсіі, дый сам зьвярнуўся да паслоў з даўжэйшай прамовай, у якой даў агляд працы Сойму ў часе гэтай бюджэтнай сэсіі. — Тады апазіцыя, ня хочучы прымаць учасьця ў афіцыяльнай цэрэмоніі зачыненьня сэсіі, пакінула салю.

У сваей разьвітальнай прамове старшыня Сойму, ілюструючы працу Сойму, падаў рад цікаўных лічбаў.

За 5 месяцаў Сойм меў 41 пленарнае паседжаньне, а яго камісіі разам аж 232 паседж. Агулам Сойм прыняў 185 урадавых законапраектаў і 7 — з пасольскага пачыну; апроч таго, прыняў 71 пасольскую прапазіцыю і 31 папраўку Сэнату. Такім чынам усяго разам Сойм перапрацаваў 294 справы. З гэтай усей масы ня скончана праца яшчэ над 65 пасольскімі прапазіцыямі, якія такім чынам адкладаюцца на наступную сэсію. На закід апазіцыі, быццам з такой рэкорднай пасьпешнасьцяй не працуе ніводзін парлямант у сьвеце, старшыня Сойму падаў лічбы з працы француского парляманту, які ў гэтым годзе прыняў аж 420 законапраектаў. Праўда, — параўнаньне ня зусім „роўнае", бо-ж францускі парлямант працуе 9—10 месяцаў у год, а польскі меў у гэтым годзе толькі каля 3 месяцаў „чыстай працы"—рэшта былі сьвяточныя ды іншыя перарывы. На закід апазіцыі, што яе папраўкі блізу ўсе цалком адкідаліся ўрадавай большасьцяй, старшыня адказаў, што—„інакш не магло й быць, бо ж у апазіцыі і ўрадавай большасьці настолькі розныя і супрэчныя мэты (?), што ніякага кампрамісу паміж імі быць не магло. Такі кампраміс толькі-б шкодзіў дзяржаве, вытвараючы хаос (?)".

Што датычыць спецыяльна бюджэтнай працы, дык Сойм прыняў 30 законапраектаў, якія зьвязаны з бюджэтам дый маюць на мэце, з аднаго боку, павялічэньне даходаў, а з другога—зьмяншэньне выдаткаў. Усяго даходныя магчымасьці павялічаны на 100 мільёнаў, а выдаткі зьніжаны на 40 мільёнаў.

Бацькі!
Навучайце дзяцей вашых чытаць і пісаць пабеларуску!

Жыцьцё Польшчы.

Частковая зьмена ўраду.

Згодна з даўно хадзіўшымі чуткамі адбылася частковая зьмена складу польскага ўраду. Падаліся ў адстаўку тры міністры: земляробства—Янта-Полчыньскі, зямельных рэформ—Казлоўскі і публічных работ — ген. Норвід-Нэўгебаўэр. Адстаўку іх п. Прэзыдэнт прыняў. На іх мейсца ў склад ураду ўвайшлі: як міністар двух міністэрстваў: земляробства і зямельных рэформ—інж. Сэвэрын Людкевіч 1 — як міністар без партфэлю, заступаючы прэм'ера ў справах гаспадарчых,— праф. Улад. Завадзкі (— абодва зьвязаны з Вільняй). Міністэрствам публічных работ кіраваць будзе, ня кідаючы свайго, міністар шляхоў інж. Кюн.

Лічба безработных.

Паводле ўрадавых даных, лічба безработных у Польшчы дасягала 19 сакавіка 354,922 асобы (— ня лічачы іх сем'яў). За апошні тыдзень прырост безработных быў 2054 асобы.

Літоўска-нямецкі канфлікт.

Нота дзяржаваў у справе Клайпэды.

Вялікія дзяржавы, падпісаўшыя „клайпэдзкую канстытуцыю", выслалі літоўскаму ўраду адноолькавыя вострыя ноты, у якіх заявілі, што — ня могуць прызнаць законнай „дырэкторыю" Клайпэды, штучна—проці волі большасьці клайпэдзкага сойму—„зробленую" Коўнай. Ноты трэбуюць, каб клайпэдзкаму сойму была дадзена прадбачаная ў канстытуцыі воля ствaрыць новы ўрад—без націску і бяз новых выбараў, для якіх гарантаваўшыя клайпэдзкі статут дзяржавы ня бачаць ніякіх падставаў. Ноты дадаюць, што, калі літоўскі ўрад не падпарадкуецца дамаганьням дзяржаў, тады ўся справа клайпэдзкага спору будзе аддадзена на разгляд Міжнароднага Трыбуналу ў Гаазе.

Як ведама, нямецкі ўрад трэбаваў у Лізе якраз аддачы ўсей справы ў Гаагскі Трыбунал, проці чаго рашуча паўстаў урад літоўскі. Таму рашучы крок дзяржаваў — выразная перамога Нямеччыны ў яе канфлікце з Літвой.

Роспуск клайпэдзкага сойму.

Пасьля таго, як клайпэдзкі сойм выказаў сваё недаверра назначанай літоўскім урадам новай дырэкторыі, старшыня дырэкторыі абвясьціў клайпэдзкі сойм распушчаным.

„Скарастрэльная філёлёгія".

(Яшчэ у справе граматычных „дэкрэтаў" д-ра Я. Станкевіча).

II.

Ня менш недарэчнымі ды бясcільнымі зьяўляюцца філёлёгічныя „дэкрэты" нашага „дыктатара" і ў галіне фонэтычнай асыміляцыі ў беларускай мове чужаземных слоў.

І тутака фатальны недахоп шырока-навуковага падыходу, а ўчастцы—навет спэцыяльнага філёлёгічнага мышленьня ў нашага доктара філёлёгіі строіць з яго вельмі сумныя жарты, змушаючы яго — на шляху яго „рэформатарства" — тварыць запраўдныя „дзівосы і сьмяхоты".

Ён, відаць, проста не разумее таго, што чужаземныя словы, я словы a priori нефонэтычныя ў нашай мове, ня могуць наагул быць на ўсе 100 прац. падпарадкаваны законам яе фонэтыкі.

„Гаспадарская стыхія" мовы, у якую трапляюць гэтыя чужаземныя „госьці", прымае іх як-быццам так сама, як гаспадар — сваіх гасьцей у нашым жыцьцёвым быце. — Чым больш культурны, асьвечаны ды ўзгадаваны—язык гаспадар, тым больш гасьцінна і далікатна абыходзіцца ён з гэтымі гасьцьмі-чужаземцамі, часта годзячыся хутчэй зрабіць гвалт над сваімі фонэтычнымі звычаямі ці морфолёгічнымі прывычкамі, чым пакрыўдзіць у чым-небудзь сваіх гасьцей. Дык і наадварот— чым менш цывілізаваны і [illegible] гаспадар тым больш „па-соб-ску"—без усялякай „цырамоні"—трактуе ён гэных гасьцей, якія часта зьяўляюцца „пасламі" вышэйшых культураў у яго мове...

Але-ж наш „рэформатар" забываецца, што ў нашыя часы ня можа быць ужо тэй поўнай асыміляцыі чужаземных слоў, якая адбывалася калісьці — ў тыя часы, калі яны траплялі ў цёмную, няпісьменную, ня ведаючую наагул чужых моваў, народную стыхію. Чужыя словы тады траплялі ў народныя гушчы пераважна шляхам вуснай перадачы — часткова праз гандляроў, найчасьцей—масова—ў часы чужаземных наездаў. Тады магутная ды вольная ў сваім першапачатным „няведаньні" языковая стыхія народу магла і мусіла, кіруючыся толькі законамі свaей мовы, цалком асыміляваць чужаземныя словы, перарабляючы ды часта перакручываючы іх да непазнаньня на свой лад. Яркі прыклад: расейскае слова „шеромыжник"—з францускіх слоў „cher ami", створанае ў часы напалеонаўскага паходу на Расею ў 1812 г.

Такіх-жа перакручаных нямецкіх слоў, асыміляваных у даўнейшыя часы, ёсьць вельмі шмат, як ведама, ў польскай мове, а так сама нямала—пераважна праз яе—трапіла і ў беларускую.

У нашыя-ж дні гэты бясспынны працэс ня можа ўжо, як сказана, адбывацца з былой неабмежанай свабодай. Цяпер наплыў чужаземных слоў у мову ідзе блізу выключна праз культурны, асьвечаны, ўзгадаваны слой народу—яго інтэлігенцыю. Інтэлігенцыя-ж ведае даволі добра тыя чужаземныя мовы, з якіх бярэ ўжо сьведама ў родную мову патрэбныя словы. Наплыў гэтых слоў у народ пераважна ідзе ўжо арганізаванымі, мірнымі шляхамі—праз школу, друкаванае слова і т. д. наагул — праз літэратурную мову народу, якая заўсёды імкнецца й можа быць мовай толькі гэтага вышэйшага асьветай і культурай слою народу.

Ведамае правіла „добрага стылю" кажа: „гавары так, як пішуць найлепшыя пісьменьнікі, а пішы так, як гавораць узгадаваныя людзі".

Дык цяпер ня можа быць ужо больш такой няграматнай, вульгарнай, барбарскай перарoбкі чужаземных слоў, як калісьці; ня можа таму быць і такога поўнага фонэтычнага іх прысваеньня мовай-гаспадаром, як гэта было магчыма й няўхільна ў гэныя барбарскія часы.

Трэба толькі дадаць, што ўсё сказанае вышэй зусім не пярэчыць таму добраму і важнаму, прынятаму Менскай Акадэмічнай Конфэрэнцыяй 1926 г., а пасьля і Беларускай Акадэміяй Навук, агульнаму прынцыпу, які кажа, што ў васнову беларускага літэратурнага языка павінна быць палажана жывая мова народу.

Літэратурная мова народу прымае, як аснову сваю, усё тое, што створана ўжо народнай стыхіяй, паміж іншым — і ў галіне прысваеньня чужаземных слоў, часта ў барбарска-перакручанай форме. Але ў далейшым сваім разьвіцьці дый узбагачваньні—шляхам пазычаньня з чужым моваў — літэратурная мова можа й павінна рабіць гэтыя прысваеньні ўжо толькі спосабам культурным і граматным. Бо ж інакш не дазволіць ей рабіць гэтую важную рэч той неабніжальна-высокі

З украінскага жыцьця.

300-тыя ўгодкі нарадзін Мазэпы.

У сёлетнім годзе прыпадаюць 300-тыя ўгодкі нарадзінаў ведамага і сярод нашага грамадзянства гэтмана Украіны Івана Мазэпы.

Мазэпа — гэта-ж запраўдны ўкраінскі нацыянальны гэрой, які ў сваім часе, зрокшыся палітычнае кар'еры пры каралеўскім двары ў Польшчы, ясна і выразна выступіў на аружную барацьбу за незалежнасьць Украіны, зрабіўшы з гэтай мэтай саюз з швэдзкім каралём Каролем XII—проці Пятра Вялікага. У гэтай барацьбе перамога, аднак, асталася за Расеяй. У выніку няўдачы ягонага пляну, Мазэпа быў прымушаны выэміграваць у Бэндэры—у тагачаснай Малдавіі, якая цяпер належыць да Румыніі. Там ён і памер і пахаваны.

Цікаўна, што Мазэпа, прайшоўшы „рыторыку" ў Кіеве, дзеля далейшых студыяў (філёзофіі) езьдзіў у Беларусь — у Полацак, дзе вучыўся ў езуіцкай школе.

Украінскае грамадзянства шырака адгукаецца на гэты юбілей. Асабліва — на эміграцыі.

З Савецкае Беларусі.

Пагроза голаду.

Як лёгка можна было прадбачыць, рэзультатам шалёнай „калгасацыі" зьяўляецца шмат дзе пануючы ўжо ў СССР голад. Шмат дзе—у зьвязку з недаборам збожжа—правалілася блізу напалову—проці прадбачаных у „пляне" лічбаў—„кампанія хлебазагатоўкі". Яшчэ горш тое, што—навет пры найвялікшай эканоміі аж да „галодных нормаў"—шмат дзе ня хопіць збожжа на насеньне, што пагражае ўжо запраўдным голадам на вялікіх прасторах „камуністычнага раю".

Савецкія выданьні апублікавалі асабліва цікавячыя нас лічбы — датычна Беларусі і Украіны. Да 1 сакавіка ў Сав. Беларусі эмагазынавана 51,8 проц. тэй колькасьці насеньня, якая патрэбна для вясеньніх засеваў гэтага году; а на багатай Украіне дык яшчэ менш, бо ж толькі 50,9 прац. Такім чынам—толькі палова пасеўнага абшару можа быць выкарыстана беларускім і ўкраінскім хлебаробам—дзякуючы недахопу насеньня.

Дзіва, што савецкія ўлады ўстрывожыліся гэтым зьявішчам больш навет, як данясеньнямі з Уладзівастоку ці з Хабароўску...

З усяго сьвету.

Гітлераўскі „марш на Бэрлін".

Толькі-што скончыўся першы акт выбарнай кампаніі ў Нямеччыне, якая павінна вырашыць, хто мае быць „галавой гаспадарства": Гіндэнбур ці... Гітлер. А вось ізноў уся Нямеччына ўсхваляваны сэнсацыйнымі рэвэляцыямі аб плянаваным тым-жа Гітлерам ваенным захваце сталіцы і ўлады ў дзяржаве. У часе вобыску ў адным з мясцовых „штабаў" гітлераўскай арміі знайдзены быццам новы прыказ Гітлера, які загадаў якраз на 13 сакавіка (дзень выбараў!) усім сваім „штурмавым атрадам" быць на-пагатове — ў поўным азбраеньні дый чакаць новага прыказу з цэнтру...

Соцыял-дэмакратычная прэса друкуе быццым орыгінальны й поўны тэкст „прыказу". Сэнсацыя — тым большая, што якраз напярэдадні выбараў Гітлер заявіў і ўраду, і народу, што яго партыя мае працаваць толькі легальна...

Зразумела-ж, што гітлераўскі штаб зараз-жа заявіў, што „прыказ" гэты — фальшывы.

Характэрна, што ваенны міністар Грэнэр, да якога выслаў падрабязнае зяпярэчаньне Гітлер, заявіў публічна, што ён верыць у лёяльнасьць і легальнасьць Гітлера і яго „штурмавых атрадаў"...

Навакол „Прыдунайскай Фэдэрацыі".

Ня гледзячы на тое, што французскі ўрад ідзе быццам на нейкія ўступкі Нямеччыне ў справе дапушчэньня яе да супрацоўніцтва ў праектаванай Тардʼе „Фэдэрацыі Прыдунайскіх дзяржаў", нямецкі ўрад вядзе энэргічную акцыю, каб праваліць гэты наагул небясьпечны для Нямеччыны праект, бо ён мае на мэце перад усім замацаваць французскую фінансава-гаспадарчую гэгемонію ў Эўропе. У апошні час наступіла блізу поўнае збліжэньне пaглядаў на гэтую „фэдэрацыю" пам[і]ж Нямеччынай і Італіяй, урад якой сьпярша выказываўся быццам на карысьць французскага праекту. Такім чынам —проці праекту выступаюць залішне сільныя чыньнікі ў Эўропе, каб ён мог так ужо лёгка і шпарка зьдзейсьніцца...

Трэба адзначыць, што стварэньне гэтай „Прыдунайскай Фэдэрацыі" ёсьць пасутнасьці як быццам адбудовай былой Аўстра-Вэнгрыі, толькі ў гаспадарчым, але не палітычным яе відзе. Толькі ж гэтую „адбудаваную Аўстра-Вэнгрыю", якая да вайны была ў цесным саюзе з Нямеччынай, Францыя хоча мець цяпер „пад сваей рукой".

„Інтэрас—інтарэсам"...

Сындыкат (хаўрус) 160 найвялікшых англійскіх гандлёвых фірмаў падпісаў кантракт з савецкім урадам на дастаўку апошнім у Англію вялізарнай партыі лясных матэр'ялаў. Кантракт гэты выклікаў вялізнае абурэньне блізу ува ўсей буржуазнай прэсе Англіі, якая піша, што—„англійскія спажыўцы даўно ўжо ўсхваляваны рэвэляцыямі аб барбарскіх варунках нявольніцкай працы, у якіх адбываецца загатоўка на вываз савецкага лесу"... Здавалася-б—гэта „крык сумленьня". Але — савецкі лес залішне ўжо танны, дый гандаль ім дае вялікія карысьці англійскім гандляром... Дык усё „маральнае абурэньне" англійскай прэсы канчаецца дамаганьнем, каб урад „прынамся" дапільнаваў, каб грошы, заплочаныя савецкаму ўрад за гэны лес, пайшлі на закупы англійскіх тавараў, але ня былі ўжыты Масквой на фінансаваньне гандлю яе з гандлёвымі канкурэнтамі Англіі: Амэрыкай ці Нямеччынай...

Як бачым, „сумленьне" англійцаў мае хутчэй гандлёвы характар...

Новы „саюз" Італіі з Альбаніяй.

Югаслаўскія газэты б'юць трывогу, даведаўшыся аб думцы Італіі перагледзець яе саюзны трактат з Альбаніяй, які, як ведама, прыкрывае павольнае фактычнае паглытаньне гэтага паўдзікага краю Італіяй. Цяпер Італія хоча быццам „больш цеснага саюзу", чым той, які даў ёй першы трактат, падпісаны ў Тыране. Як ведама, Італія выплачывае альбанскаму каралю 10 мільёнаў зал. франкаў штогоднай „дапамогі", за якую купіла гэты „саюз". Цяпер Італія пагражае пазбавіць Альбанію гэтае „субвэнцыі", калі яна ня згодзіцца на новыя прапазыцыі Італіі.

Страшная навальніца ў Амэрыцы.

У штатах Алябама, Тэннэсі і Кентукі прайшла страшэнная навальніца („торнадо"). Места Нортпорт зруйнована і згарэла да тла. На дарозе „торнада" забіты 273 асобы, сотні—раненых. Шкоды—страшэнныя.

Замест фэльетону.

Ходзяць чуткі...

(Наш палітычна-грамадзкі агляд).

Наш супрацоўнік, ня гледзячы на вялікую небясьпеку для жыцьця, пранік нядаўна ў полацкі штаб і, хоць дастаў палонікам па лобе, усё-ж такі даведаўся, якія там ходзяць чуткі адносна беларускіх палітычна-грамадзкіх справаў. На падставе гэтых погаласак даведываемся, што:

— Полацкі штаб цэлымі днямі сядзіць над картай Беларусі і водзіць па ёй засаленымі пальцамі, ад чаго зусім зацёрлася беларуска-літоўская граніца і само места Вільня. Магчыма, што нехта з некім мае ваяваць, але хто і калі — толькі адзін хірамант Васілеўскі ведае.

— Гэты-ж штаб адкінуў пастанову ЦК БХД аб ліквідацыі „Беларускай Крыніцы". Матывы: няхай ЦК не мяшаецца не ў свае справы і няхай ведае, што кожны бунт будзе перасякацца ў самым зародку самымі срогімі мерамі—ўлучна да выкарыстаньня палоніка, качаргі, ухватаў і іншых прыладаў з кухоннага арсэналу ўлучна.

— Там-жа пастаноўлена замяніць унію з Рымам на унію з Акіньчыцам. Ідуць толькі спрэчкі, хто да каго мае аканчальна прылучыцца і каго прызнаць непамыльным. Есьць кампрамісная прапазыка назваць новы саюз: „Хадэцка-чэкістаўскі Зьвяз". Лідэры абедзьвюх групаў так заблуталіся ў гэтым ненатуральным каханьні, што адзін з іх навет напісаў кніжку пад загалоўкам: „Путы каханьня".

— Саюз служанак сьв. Зыты, пры падтрыманьні ўсіх віленскіх дэвотак, прыслаў у ЦК БХД прывітаньне і падзяку за рэзалюцыю проці разводаў і цывільных шлюбаў. Ня гледзячы на гэта, у тую рэзалюцыю ўнесена папраўка, што, хто хоча цывільных шлюбаў або разводаў, ніхто яму не бароне жыць, як нашыя прабацькі ў Раі, абы толькі аб гэтым ніхто ня ведаў, а калі і даведаецца, каб трымаў язык за зубамі. У праціўным выпадку нядыскрэтных чакаюць пякельныя мукі на тым сьвеце і выключэньне з партыі за жыцьця.

— З прычыны рэвэляцыяў „Бел. Звону" аб

ровень, на якім стануў ужо крэпка наш народ —хаця б толькі ў асобе свайго ўласнага органу духовага саматварэньня — сваей інтэлігенцыі...

Гэта зусім ня значыць, зразумела, быццам мы адмаўляем народным гушчам іх творчае ролі ў далейшым разьвіцьці нашай літэратурнай мовы. Ня значыць і таго, быццам мы цалком адкідаем усялякае дзеяньне фонэтычных законаў нашай мовы на ўсьцяж прысваяныя ёй сабе чужаземныя словы. Мы толькі падчырківаем, што компэтэнцыя, так сказаць, ці „юрысдыкцыя краёвага права", уласнай конституцыі мовы-гаспадара ў вялікай меры абмяжоўваецца ў нашыя дні — адносна да гэных „гасьцей-чужаземцаў" у мове—ведамамымі і вельмі ўладнымі нормамі, так сказаць, „міжнароднага права", нарушаць якія цяпер ужо ня можна...

—·—

З гэтай прычыны ў нашай мове, як і ў кожнай іншай, ёсьць і будзе заўсёды шмат розных фонэтычных „нелёгічнасьцяў", якія, відаць, так абураюць просталінейную „лёгіку" нашага, азброіўшагася аршынам і сякерай, „рэформатара" мовы. — Бо-ж — побач з здаўна-прысвоенымі, максымальна-асыміляванымі—шляхам іх скалечаньня—чужаземнымі словамі—ўсё больш наплывае ў нашую мову нова-прыбылых, якія пераносяцца ў яе блізу цалком — бяз ніякай хірургічнай „опэрацыі" над імі, а навет часта—з выразным гвалтам над фонэтычнымі законамі языка-гаспадара. Побач з словамі: „кірунак" ці „ніліштак" — старавечнымі „выхадцамі"—праз Польшчу — з Нямеччыны, — у беларускай мове могуць і мусяць застацца—на падставе абавязкавых ужо норм „міжнароднага культурнага еднаньня і абмену"—блізу у нятыкальнай форме— і такія паўнапраўныя „обцокраёўцы", як „цэрэмонія" ці „тэлеграма"—без няграматна-барбарскай, дзіка-недарэчнай цяпер для нашага культурнага вуха пераробкі іх моўнай-„опадаром" у „цырамоню" (ці „тылягграму"?!) як гэтага трэбуе — „на падставе ўплыву з боку сваіх словаў, як „чырвоны", „чыркаць" і пад." д-р Я. Станкевіч. („Нёман"—ст. 78).

Усяго вышэй сказанага можа неразумець ці непрызнаваць толькі той, хто, мэханічна прысвоіўшы сабе філёлёгічную „тэхніку" сучаснай языкаведы, па ўсяму складу й роўню свайго духовага разьвіцьця—жыве яшчэ стыхійна-варожымі да ўсяго „нямецкага" пачупьцямі дый опэруе паняцьцямі і мэтадамі якраз тых пачатна-гістарычных часоў, калі магчыма дый няўхільна была гэтая няпісьменна-барбарская „поўная асыміляцыя" чужаземных слоў—шляхам такога ж поўнага іх калечаньня... Дый, як лёгка зразумець, такім „дэкрэтам" — аб поўнай і дасканалай „асыміляцыі" чужаземных слоў у нашыя часы асабліва спрыяла-б—поўная „нявіннасьць" такога „лінгвіста"-рэформатара ў галіне тых чужаземных моваў — старадаўных і новых, якія былі—на працягу гісторыі чалавецтва—галоўнымі тварцамі яго цывілізацыі, якія таму зьяўляюцца й галоўнымі крыніцамі запазычэньняў чужаземных слоў для моваў малодшых народаў...

Лёгофіл.

(Канец будзе).

тым, хто з беларускіх дзеячоў якой займаецца літэратурай, у хадэцкіх колах паўстае праект усе творы Аляхновіча паставіць на „індэкс“, як забароненыя чытаць звычайным авечкам з прычыны тэндэнцыйнасьці і антыхадэцкасьці гэтых твораў. Маюць яны быць урачыста спалены, а на агні гэрэтычных кніжак прапануецца сьпячы бліны з верашчакай для ўчасьнікаў урачыстасьці.

— Гр. Стра-шыла гатуецца да пераходу ў хадэцкі лагер, бо ужо ўсюды быў. Дзеля гэтага срога посьціць, адбывае вялікодныя рэколекцыі, кладзецца што дзень крыжам на падлозе ў рэд. „Крыніцы“, дзе зіц-рэдактар спакушае яго сьвежа-падсмажанай курыцай і пляшкай гарэлкі. Калі спробы вытрымае, — ня выключана, што станецца уніяцкім місыянэрам.

— Ярома апошнімі часамі зьнялюбіў палітыку і перажывае нейкі асаблівы містычны настрой. Начамі ладзіць спіртна-спірытыстычныя сэансы, выклікае духаў нябошчыцы „Сялянскай Нівы“ і „Сялянскага Саюзу“, а часамі гэтыя апошнія прыходзяць няклікаными і пачынаюць беднага Ярому мучыць усялякімі выгаварамі ды закідамі. Калі так пойдзе далей, ёсьць вялікая небясьпека, што Ярома з палітыкі выйдзе, і на далейшыя выбары нешчасныя беларусы ня будуць мець каго выбіраць у Сойм. У сувязі з апошнім хадэкі зьбіраюць подпісы пад вялізным паданьнем да Яромы, каб не асірочываў беднай Заходняй Беларусі.

— Беларускі „наўчоны“ Янка друкуе слоўнікі для кніжак і часопісаў, што друкаваліся ў ашмянска-эспэранцкай гамонцы Спадара.

— Мэтадысты, што пачалі маліцца па кніжках, тлумачаных Янкай, прызналі ягоную мову за божую абразу і прадалі малітвеньнікі на макулятуру.

— Геніяльны аўтар геніяльнага твору „Нябесныя бегі“ выкалупаў на Сатурне людзей, што маюць языкі, але не гавораць. Вось зьвярнуўся ён на Янкі Спадара, каб той залажыў там свой Зьвяз і абдарыў сатурнянаў сваей гамонкай, бо на нашай плянэце ніхто яе прыняць ня хоча.

Язэп Кукса.

ХРОНІКА.

— **Абход 14-тых угодкаў абвяшчэньня Незалежнасьці Беларусі.** Цэнтральны Саюз Беларускіх Культурна-прасьветных і Гаспадарчых Арганізацыяў і Установаў, як і ў папярэднія гады, ладзіць у пятніцу 25 сакавіка ўрачысты абход нашага агульна-нацыянальнага Сьвята.

Дзеля таго, што сьвяткаваньне прыпадае на Вялікую Пятніцу ў каталікоў, яно будзе абмежана ў тым сэньсе, што ня будзе ўладжаны вечар-канцэрт, як бывала дагэтуль, а толькі адбудзецца ўрачыстая акадэмія, папярэджаная малебнам.

Малебен адбудзецца ў Пятніцкай царкве ў 11 гадз. раніцы. Урачыстая акадэмія ў салі Віленскае Беларускае Гімназіі пачнецца ў 12 гадз. і будзе мець у сваей праграме:

1) Адкрыцьце Акадэміі старшынёй Цэнтрасаюзу грам. А. Трэпкай;

2) прамову грам. Вінцука Грышкевіча аб акце 25 сакавіка 1918 году;

3) рэфэрат грам. Антона Луцкевіча на тэму: Незалежніцкая ідэя ў беларускай поэзіі.

Уваход—на падставе запросінаў на пісьме. Сябры беларускіх арганізацыяў і установаў, належачых да Цэнтрасаюзу, маюць права на ўваход без спэцыяльных запросінаў.

Запросіны разасланы прадстаўніком усіх нацыянальнасьцяў нашага краю, прыхільным да беларусаў.

— **Лекцыя грам. М. Чарнецкага.** Апошняя перад вялікоднымі сьвятамі публічная лекцыя, уладжаная Бел. Нав. Т-вам, была прачытана грам. Чарнецкім, які гаварыў аб Костусю Каліноўскім. Асоба Каліноўскага, ведамага павадыра „чырвонае“ фракцыі паўстанцаў 1863 году у Беларусі, выклікае сярод беларускага грамадзянства вялікае зацікаўленьне, а ў Савецкай Беларусі Каліноўскі абвешчаны нацыянальным беларускім гэроем.

Прэлегент даў вельмі цікаўны абраз палітычных адносінаў у Беларусі ў часе паўстаньня, выясьніў істотныя прычыны нязгоднасьці сярод кіраўнікоў паўстаньня — „белых“ і „чырвоных“ ды на гэтым фоне прадставіў сваім чысьленым слухачом Костуся Каліноўскага, як яркага барацьбіта за працоўны народ. Слабей выяўляецца ў прэлегента абліччa Каліноўскага, як беларускага незалежніка.

Немагчымасьць расцягнуць лекцыю на даўжэйшы час не дала грам. Чарнецкаму затрымацца на „Мужыцкай Праўдзе“—лістоўках беларускіх, выдаваных Каліноўскім і разгляданых дагэтуль чамусьці, як „газэта“. Аналіз гэтых лістовак быў-бы вельмі цікаўны і паказальны.

Было-б вельмі пажадана, каб прэлегент, пашырыўшы распрацоўку свайго нарысу аб Костусю Каліноўскім і выкарыстаўшы ўсе магчымыя матэрыялы ў гэтай справе, надрукаваў сваю працу. Так сама трэба было-б друкаваць і ўсе іншыя лекцыі, ладжаныя Бел. Нав. Т-вам: тады яны маглі-б дайсьці з Вільні і да вёскі.

— **Перарыў у лекцыях.** З прычыны каталіцкага Вялікадня Бел. Нав. Т-ва ня будзе ладзіць сваіх публічных лекцыяў у дзьве найбліжэйшыя нядзелі: на Вялікдзень і на Праводную. Чарговая лекцыя адбудзецца толькі ў нядзелю 10 красавіка.

Расклад лекцыяў на красавік падамо ў наступным нумары.

— **„Сямейная тройка“ за работай.** Выгодная гэта рэч — мець вялікшую сям'ю: тады той, хто спэкулюе на „палітыцы“, можа лоўка „працаваць“ на некалькі рук. Карыстаецца „сямейным падтрыманьнем“ і кс. Адам Станкевіч. І вось якім чынам.

Мы зьвярнулі ўвагу ў папярэднім нумары на выдаваную польскім урадам—дзеля змаганьня з кангрэсамі нац. меншасьцяў і іх замежнай акцыяй — часопісь пад назовам „Sprawy Narodowościowe“. У апошнім нумары там зьмешчана — побач з стацьцёй Янкі Станкевіча — багатая на лік страніц беларуская хроніка, у якой зварачае на сябе ўвагу пэўная тэндэнцыйнасьць вестак і месца, дадзенае інформацыям аб беларускай хадэцыі. Вось-жа апошні нумар „Бел. Крыніцы“ неасьцярожна выкрыў, у чым тут справа.

Кс. Станкевіч (Адам) пры помачы свайго „дастойнага“ брата Янкі („філёлёга“) і аж залішне „спрытнага“ пляменьніка Стасюка (студэнта) дае ў гэту часопісь тэндэнцыйныя інфармацыі аб сваіх палітычных праціўніках, каб—апіраючыся на „аўтарытэтнасьці“ урадавага выданьня (—на свой аўтарытэт не спадзяецца!)—перадрукоўваць гэтыя інфармацыі ў сваей бруднай „Крыніцы“. Гэтак „сьвяты ацец“, адной рукой пасылаючы паслушнага „пасла“ Ярэміча на кангрэсы нац. меншасьцяў, „страхуецца“ праз сваю сямейку й на другі бок, маючы сувязь з часопісяй, каторая зьбівае прыкрыя для польскага ўраду весткі аб сумным лёсе беларусаў, падаваныя на меншасьцёвых кангрэсах ксяндзоўскім пасланцам Ярэмічам...

Лоўкая работа! Але ў сваім імкненьні „перастрахоўвацца“ кс. Адам ідзе далей: ён —у сваей „Крыніцы“ — упорліва прадаўжае „працу“ Акіньчыца, паўтараючы ізноў тую ілжу пра грам. Луцкевіча, каторую пусьціў у ход Акіньчыц і каторая была выясьнена і адкінена ўжо даўно на страніцах нашае газэты... І гэта—таксама лоўка: ёсьць жа гэткая слушная француская пагаворка: брашы, брашы чым больш,—з гэтага нешта ды астанецца!

Урэшце, збанкрутаваўшы на сваей стаўцы на царкоўную вунію, каторая—па загаду з Рыму—мае працаваць у нас, карыстаючыся выключна расейскай мовай і адкідаючы рашуча мову беларускую,—кс. Станкевіч падгатаўляе сабе адступленьне, закідаючы грам. Луцкевічу, што гэта ён „прапанаваў свае ўслугі“ уніятам! Лгаць, дык лгаць. Усё роўна—адзін адказ.

Ну, і „тройка“!

— **Наступны нумар „Бел. Звону“ з прычыны каталіцкіх вялікодных сьвятаў у наступным тыдні ня выйдзе.**

Пісьмо у рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

У органе гэтак-званага „Царкоўнага Камітэту“ — „Сьветачу Беларусі“ (№ 1 1932 году), зьмешчана стацьця, праз маю галаву скіраваная процiў Віленскае Беларускае Гімназіі. Іначай, як пасквілем, гэтага выступленьня назваць не магу: усё яно—бруд і ілжа. Ясна, што полемізаваць з аўтарамі пасквілю лічу ніжэй сваей годнасьці і непатрэбным: яны самі сябе зусім здыскрэдытавалі. Мерай вартасьці „рэвэляцыяў“ іх аб маей дзеяльнасьці наагул можа быць, да прыкладу, агульна ведамы факт звальненьня некалькіх вучыцялёў Кураторыюмам (—а ня мною, як падае „Сьвет. Бел.“!), і Кураторыюм пэўна-ж кіраваўся пры звальненьні гэтых вучыцялёў (у тым ліку і вучыцелькі Банцлебэн) ня тымі матывамі, якія падаюць аўтары пасквілю. Такой жа вартасьці і іншыя „рэвэляцыі“,—гэткія недарэчныя, што на іх навет затрымлівацца—ня варта.

З пашанай

А. Міхалевіч.

Дырэктар Віленскай Беларускай Гімназіі

Корэспондэн цы

З жыцьця Пружаншчыны.

Прыходзіць вясна, а з ёю разам і голад заглядае пад сялянскія стрэхі. Вялікая колькасьць беларускага сялянства нашай ваколіцы з наступленьнем вясны ня будзе мець хлеба. Зямлі мала, і яна не дае магчымасьці пракарміцца, а заробкаў цяпер няма, так што прыдзецца перабівацца да новага ўраджаю іншымі спосабамі.

У вёсцы Загор'е ў нядзелю 6-га сакавіка адбыўся спэктакль, які ладзіла моладзь і старэйшыя, арганізаваныя ў „kółku rolniczem“. Самы падбор п'ес (ставілі „Сурдут і Сярмяга“ і „Зьбянтэжаны Саўка“) не надаецца для сучасных настрояў вёскі, якая ў мамэнт агульнага зьбядненьня патрабуе больш блізкіх яе сэрцу пастановак, у якіх бы яна знаходзіла адбітак сваіх імкненьняў, бачыла сваю злыбяду і дарогу да выхаду з яе. Хаця мы і сягоньня бачым адыход ад народу людзей выхаваных у польскіх школах, але бароцца з гэтым пры помачы такіх п'ес, як „Сурдут і Сярмяга“, ужо нельга. Сьмяцьцё само адпадзе, а астанецца чыстае, здаровае зерне, здольнае даць добры ўраджай. Пастаноўка п'есы і падбор роляў ня зусім удатны і астаўляюць шмат чаго да пажаданьня. Але гэта толькі пачаткі, далей будзем надзеяцца, што хібы будуць выпраўлены, і праца прыйме патрэбны кірунак і належнае выкананьне.

Беларус.

Проч, гарэлка!

Закладзем фундамант новы!
Той раскідаем стары:
Ён—быў школны, нездаровы
Нам да гэтае пары.
Проч гарэлка—людзкі вораг
Бераг наш не зачапаць!
Ты гатова ў цёмных норах
Нас заўсёды паласкаць.
Ты-ж жыўцом ахвяр капаеш,
Прэш бяз ведама куды,
Па вастрогах раскідаеш
Маладых хлапцоў гады.
Губіш ты, з пуцьця зьбіваеш,
Голад, холад валачэш.
Цёмны хмары звалакаеш
Там, дзе толькі працячэш.
Дзе па вёсках чуць музыкі
Нашых хлопцаў і дзяўчат,
Там разгул яе вялікі—
Нож, сякера не маўчаць...
Чы ж аднога ты схавала
Без пары ў магілу спаць
І калек пазастаўляла,
Покуль жыцімуць, стагнаць?!

Тутэйшы.

7-I 1932 г.

Рэдактар-выдавец: М. СІНЯУСКІ. Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая вул. 22